

Cipar

Zgodnie z art. 1 konstytucji (Σύνταγμα) „Państwo Cypr jest niezależną i suwerenną republiką, posiadającą prezydencki system rządów”, funkcjonującą w oparciu o zasady legalizmu, trójpodziału władzy (na wykonawczą, ustawodawczą i sędziowską), niezawisłości sądownictwa, a także poszanowania i ochrony praw człowieka i podstawowych wolności. Podstawowe prawa i wolności są zagwarantowane w części II konstytucji, która nawiązuje do europejskiej konwencji praw człowieka (ECHR) (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – Ε.Σ.Α.Δ.), a zgodnie z art. 35 konstytucji, „organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej Republiki są zobowiązane do zagwarantowania, w granicach swoich kompetencji, skutecznego stosowania przepisów niniejszej części”. Gwarancją legalizmu są nie tylko konstytucja pisana i przepisy prawa, ale również zobowiązanie rządu do poszanowania nałożonych nań konstytucyjnych ograniczeń i zagwarantowania konstytucyjności uchwalanych przez władzę ustawodawczą przepisów oraz zapewnienia niezależnego i niezawisłego sądownictwa.

Źródła prawa**1. Prawo Unii Europejskiej**

Cypr stał się pełnoprawnym i równoprawnym państwem członkowskim Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. i podlega prawu UE. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης), prawo UE ma pierwszeństwo przed prawem krajowym państw członkowskich, w tym przed ustawodawstwem krajowym i konstytucją.

Nadrzędność prawa UE nad Konstytucją Republiki Cypryjskiej gwarantuje Konstytucja Republiki Cypryjskiej, zmieniona na mocy ustawy o piątej poprawce do konstytucji (Ο περί της Πέμπτης Τροποποίησης του Συντάγματος Νόμος) (ustawa 127(I)/2006), która miała na celu wyjaśnienie kwestii nadrzędności i pierwszeństwa prawa UE względem konstytucji.

Republika Cypryjska dostosowała również swoje ustawodawstwo krajowe do prawa UE oraz zharmonizowała je z tym prawem, przyjmując szereg aktów normatywnych i jednocześnie uchylając lub zmieniając rozmaite przepisy prawa krajowego, w tym przepisy konstytucji, jak wspomniano powyżej.

Prawo UE jest zatem w Republice Cypryjskiej nadrzędnym źródłem prawa, przy czym dotyczy to zarówno przepisów przyjętych przez państwa członkowskie, tzn. traktatów ustanawiających Wspólnotę Europejską oraz protokołów i załączników do nich, wraz z późniejszymi uzupełnieniami i zmianami, jak i przepisów wydanych przez instytucje Unii Europejskiej w postaci rozporządzeń, dyrektyw i decyzji. Prawo to obejmuje również postanowienia konwencji międzynarodowych zawartych przez UE z krajami trzecimi lub organizacjami międzynarodowymi, powszechne i podstawowe zasady prawne, *common law*, ogólne i podstawowe zasady międzynarodowego prawa publicznego, a także orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w świetle którego, jako ogólne zasady prawa, podstawowe prawa człowieka stanowią integralną część europejskiego dorobku prawnego.

2. Konstytucja Republiki Cypryjskiej

Konstytucja Republiki Cypryjskiej została przyjęta w 1960 r., kiedy proklamowano Republikę Cypryjską. Zgodnie z art. 179 konstytucji, konstytucja stanowi nadrzędne prawo Republiki Cypryjskiej. Po przystąpieniu Republiki Cypryjskiej do Unii Europejskiej i zmianie cypryjskiej konstytucji (patrz pkt 1 powyżej) prawo UE ma pierwszeństwo przed krajowym porządkiem konstytucyjnym, a normy prawne zawarte w konstytucji muszą być zgodne z prawem unijnym.

3. Konwencje / traktaty / umowy międzynarodowe

Zgodnie z art. 169 konstytucji konwencje, traktaty lub umowy międzynarodowe, do których przystąpiono na podstawie decyzji Rady Ministrów, stają się nadrzędne względem przepisów krajowych (z wyjątkiem konstytucji) z chwilą ich ustawowej ratyfikacji i publikacji w Dzienniku Urzędowym, a w przypadku sprzeczności z tymi przepisami mają one pierwszeństwo, o ile są stosowane przez drugą stronę na zasadzie wzajemności.

4. Ustawy

Ustawy są aktami normatywnymi uchwalanymi przez Izbę Reprezentantów (Βουλή των Αντιπροσώπων), która sprawuje władzę ustawodawczą. Ustawy muszą być zgodne zarówno z prawem UE, jak i z konstytucją.

Zgodnie z przepisami art. 188 konstytucji, obecnie w Republice Cypryjskiej obowiązują przepisy, które na podstawie tego artykułu zostały utrzymane w mocy w dniu poprzedzającym uzyskanie przez Cypr niepodległości – chyba że na mocy obowiązującej lub uchwalonej zgodnie z konstytucją ustawy został przyjęty lub zostanie przyjęty przepis stanowiący inaczej – a także przepisy uchwalone przez Izbę Reprezentantów po uzyskaniu niepodległości.

5. Akty wykonawcze

Akty wykonawcze są aktami normatywnymi wydawanymi przez władzę wykonawczą w ramach powierzonych jej ustawowych uprawnień. Muszą one być zgodne zarówno z prawem unijnym, jak i z konstytucją oraz ustawami.

Te uprawnienia administracji do uchwalania dodatkowych przepisów prawa (prawodawstwa wtórnego) niezbędnych do stosowania i egzekwowania ustaw są zwane uprawnieniami regulacyjnymi, i choć władzę ustawodawczą na Cyprze sprawuje Izba Reprezentantów, zdecydowano o przyznaniu tych uprawnień, aby umożliwić regulowanie kwestii szczególnych i o zasięgu lokalnym, czy też kwestii technicznych lub szczegółowych.

6. Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Ανώτατο Δικαστήριο)

Na Cyprze obowiązuje zasada, zgodnie z którą wyroki wydane przez Sąd Najwyższy są wiążące dla wszystkich sądów niższej instancji. Dlatego wyroki Sądu Najwyższego, w których dokonano wykładni danej normy prawnej, stanowią źródło prawa.

7. Common law – zasady słuszności

W sprawach nieuregulowanych innymi przepisami ustawowymi źródło prawa stanowi również *common law* (κοινοδικαίο) oraz zasady słuszności (επιείκεια).

Rodzaje instrumentów prawnych – opis**Pisane**

Konstytucja Republiki Cypryjskiej.

Konwencje/traktaty/umowy międzynarodowe zawarte z krajami trzecimi, ratyfikowane ustawą i opublikowane w Dzienniku Urzędowym Republiki, mające pierwszeństwo przed każdym krajowym aktem normatywnym, o ile są one podobnie stosowane przez drugą stronę.

Przepisy, które obowiązywały na podstawie art. 188 konstytucji na dzień poprzedzający uzyskanie przez Cypr niepodległości, chyba że na mocy ustawy obowiązującej lub uchwalonej zgodnie z konstytucją został lub zostanie przyjęty przepis stanowiący inaczej. Przepisy przyjęte przez Izbę Reprezentantów po uzyskaniu niepodległości;

Akty wykonawcze (Κανονιστικές Πράξεις) (rozporządzenia) (Κανονισμοί).

Niepisane

orzecznictwo Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Trybunału Praw Człowieka; *common law* i zasady słuszności, chyba że na mocy ustawy obowiązującej lub uchwalonej zgodnie z konstytucją zostały lub zostaną przyjęte przepisy stanowiące inaczej.

Hierarchia norm

Po przystąpieniu Republiki Cypryjskiej do Unii Europejskiej w Republice Cypryjskiej obowiązuje następująca hierarchia norm:

PRAWO UNII EUROPEJSKIEJ;

KONSTYTUCJA REPUBLIKI CYPRYJSKIEJ;

KONWENCJE / TRAKTATY / UMOWY MIĘDZYNARODOWE;

USTAWY;

AKTY WYKONAWCZE;

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO;

COMMON LAW I ZASADY SŁUSZNOŚCI.

W sprawach nieregulowanych na podstawie innych przepisów ustawowych/ram instytucjonalnych źródła prawa cypryjskiego stanowią również *common law* i zasady słuszności.

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych

Konstytucja Republiki Cypryjskiej przewiduje wyraźny trójpodział władzy. Władzę wykonawczą sprawuje prezydent, wiceprezydent i Rada Ministrów, władzę sądowniczą sądy republiki, a władzę ustawodawczą Izba Reprezentantów, która jest najwyższym organem ustawodawczym Republiki. Chociaż Izba Reprezentantów jest najwyższym organem ustawodawczym, organy władzy wykonawczej mogą stanowić przepisy prawa niezbędne do wdrażania przepisów ustawowych i reagowania na szereg przypadków, w których może zaistnieć potrzeba skorzystania z tych uprawnień. Owe powierzone administracji uprawnienia w zakresie uchwalania dodatkowych przepisów prawa niezbędnych do stosowania i egzekwowania ustaw zwane są uprawnieniami regulacyjnymi.

Proces decyzyjny

Proces ustawodawczy rozpoczyna się wraz z przedłożeniem wniosku dotyczącego projektu ustawy. Prawo do przedkładania wniosków dotyczących projektów ustaw przysługuje członkom Izby Reprezentantów, natomiast prawo do wnoszenia projektów ustaw przysługuje ministrom. Wszystkie projekty ustaw i wnioski dotyczące projektów ustaw przedkładane Izbie Reprezentantów są najpierw przedmiotem debaty we właściwej komisji parlamentarnej, a następnie są omawiane na posiedzeniu plenarnym.

Ustawy i uchwały Izby Reprezentantów są przyjmowane zwykłą większością głosów deputowanych obecnych na posiedzeniu i biorących udział w głosowaniu. Po uchwaleniu są one notyfikowane Kancelarii Prezydenta Republiki, który bądź ogłasza je w Dzienniku Urzędowym Republiki, bądź odsyła je Izbie do ponownego rozpatrzenia. Jeżeli Izba pozostaje przy swojej decyzji, prezydent jest zobowiązany ogłosić ustawę, chyba że skorzysta ze swojego konstytucyjnego prawa i zwróci się do Sądu Najwyższego o stwierdzenie zgodności lub braku zgodności ustawy z konstytucją lub prawem UE. W przypadku stwierdzenia przez Sąd Najwyższy zgodności ustawy z konstytucją ustawa zostaje bezzwłocznie ogłoszona, natomiast w przypadku stwierdzenia niekonstytucyjności nie dochodzi do jej ogłoszenia.

Ustawy wchodzi w życie wraz z ogłoszeniem w Dzienniku Urzędowym Republiki lub w dniu określonym w ustawie i mogą zostać uchylone inną ustawą lub w sposób dorozumiany w określonych okolicznościach.

Prawnicze bazy danych

W Republice Cypryjskiej dostępne są następujące prawnicze bazy danych:

CYLAW

CYPRYJSKI PORTAL PRAWNY (ΝΟΜΙΚΟΣ ΚΟΜΒΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ)

Czy dostęp do baz danych jest bezpłatny?

Dostęp do bazy danych CYLAW jest bezpłatny. CYPRYJSKI PORTAL PRAWNY jest dostępny wyłącznie dla abonentów.

Krótki opis

1. CYLAW

CyLaw został utworzony w styczniu 2002 r. jako nieodpłatna baza danych zawierająca darmowe i niezależne informacje prawne na temat źródeł cypryjskiego prawa i dostępu do nich. Portal utworzono w ramach międzynarodowego ruchu na rzecz bezpłatnego dostępu do prawa (Free Access to Law Movement), w którym uczestniczy Cypr. Bazy danych CyLaw zawierają wyroki wydane przez Sąd Najwyższy i sąd rodzinny drugiej instancji od 1997 r., przepisy postępowania cywilnego, a także wiele artykułów i tekstów o tematyce prawnej.

Wyroki zawarte w bazie danych CyLaw zostały zarejestrowane w formacie elektronicznym przez Sąd Najwyższy. Teksty wyroków zamieszczone w bazie danych to teksty autentyczne, w brzmieniu ogłoszonym przez Sąd Najwyższy, bez żadnej ingerencji lub korekty.

2. Cyprus Legal Portal

Cypryjski Portal Prawny umożliwia łatwy dostęp m.in. do artykułów prasowych, tekstów i opracowań będących przedmiotem bezpośredniego zainteresowania każdego, kto zajmuje się zagadnieniami prawnymi. Po uiszczeniu opłaty subskrypcyjnej można uzyskać dostęp do prawniczej bazy danych zawierającej bazy danych „ustawodawstwa” (‘Νομοθεσία’) i „orzecznictwa” (‘Νομολογία’) Republiki Cypryjskiej.

Katalog przepisów (Ευρετήριο των Νόμων) zawiera katalog wszystkich ustaw, obowiązujących lub uchylonych, a także wykaz wszystkich nawiązujących do nich rozporządzeń. Katalogi te są uaktualniane na bieżąco, wraz z publikacją Dziennika Urzędowego.

Katalog orzecznictwa (Ευρετήριο της Νομολογίας) umożliwia wyszukiwanie tekstu każdego orzeczenia według różnych kryteriów wyszukiwania.

Ciekawe strony

Biuro Prawne (Law Office)

Sąd Najwyższy

Izba Reprezentantów (Βουλή των Αντιπροσώπων)

Ostatnia aktualizacja: 11/03/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.